

Załącznik

do uchwały Nr XVIII/476/2012
z dnia 23 października 2012 r.

**Elbląski program na rzecz równego statusu
osób z niepełnosprawnościami i zapobiegania
niepełnosprawnościom na lata 2012-2020**

Spis treści

I. Wprowadzenie	str. 3
II. Cel strategiczny, obszary problemowe i działania	5
Obszar I. Promocja zdrowia i profilaktyka	6
Obszar II. Edukacja	7
Obszar III. Zatrudnienie, przekwalifikowania, szkolenia	9
Obszar IV. Budownictwo i komunikacja	11
Obszar V. Integracja społeczna	14
III. Sposób realizacji programu	15
IV. Zespół programowy	16

I. Wprowadzenie

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych problemów społecznych. Szacuje się, że ok. 15 % populacji dotknięta jest niepełnosprawnością i zjawisko to stale wzrasta. W Polsce wg danych Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2002 r. jest 5 456 700 osób niepełnosprawnych, co stanowi 14,3 % całego społeczeństwa. Oznacza to, że co siódmy Polak jest osobą niepełnosprawną. W województwie warmińsko-mazurskim, wg Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r., liczba osób niepełnosprawnych wynosi 211, 6 tyś., co stanowi 14,8 % ogółu ludności województwa. W Elblągu szacuje się, że 15% mieszkańców jest niepełnosprawnych.

Zgodnie z Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1 sierpnia 1997 r. (M. P. z 1997 r., Nr 50, poz. 475) osoby niepełnosprawne to takie, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa, trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.

Używa się również pojęcia osoba z niepełnosprawnością, dla której warunkiem pełnego funkcjonowania w społeczeństwie, zgodnie z zasadą równych szans, jest usunięcie wszystkich barier środowiskowych. Przez bariery środowiskowe należy rozumieć bariery fizyczne, społeczne, edukacyjne i zatrudnieniowe.

Pozostawienie osób dotkniętych problemem niepełnosprawności bez pomocy, prowadzi do ich społecznego wykluczenia. Powszechnie występujące zjawisko niepełnosprawności wymaga podejmowania zdecydowanych i kompleksowych działań. Na całym świecie podejmowane są różnego rodzaju działania, których celem jest zapobieganie powstawaniu niepełnosprawności i minimalizowanie jej skutków, a także eliminowanie dyskryminacji i umożliwienie osobom niepełnosprawnym niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia.

Prawa osób niepełnosprawnych gwarantowane są w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.). Zapewnia ona prawo do niedyskryminacji stanowiąc, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32 pkt 2.). Ustawa zasadnicza nakłada też na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym, (art. 68), a także obowiązek pomocy tym osobom w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej (art. 69).

Sejm uchwalił 1 sierpnia 1997 r. Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych. W dokumencie tym, poza zdefiniowaniem prawa osób niepełnosprawnych do niezależnego i samodzielnego, aktywnego i wolnego od przejawów dyskryminacji życia, zawarto również katalog dziesięciu praw, wskazując tym samym najważniejsze obszary, w których niezbędne są intensywne działania. Dokument podkreśla, że osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. W dokumencie tym zostały określone prawa osób niepełnosprawnych do:

1. dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
2. dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
3. dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,

4. nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
5. pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
6. pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
7. zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
8. życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
9. posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
10. pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Zasadniczym aktem prawnym określającym zadania na rzecz osób niepełnosprawnych jest Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.). Zgodnie z tą ustawą, rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań (organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych) zmierzających od osiągnięcia, przy współudziale tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej (art.7). Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania zatrudnienia (służą temu: szkolnictwo zawodowe, poradnictwo i pośrednictwo pracy). Natomiast rehabilitacja społeczna służy temu, by osobom niepełnosprawnym umożliwić pełne uczestnictwo w życiu społecznym (art. 8 i 9).

W Elblągu podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych, od wielu lat należy do zadań priorytetowych realizowanych przez samorząd miasta. Rada Miejska w Elblągu w latach 2003 - 2006 przyjęła do realizacji „Program wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami w Elblągu”. Program powstał przy współudziale partnerów społecznych zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych. Kolejna edycja tego programu realizowana była w latach 2007 - 2010.

Niniejszy *Program* jest kontynuacją i rozwinięciem wcześniej podejmowanych działań na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w Elblągu. *Program* kierowany jest do wszystkich mieszkańców naszego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Celem *Programu* jest stworzenie warunków zapewniających osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom pełne uczestnictwo w życiu naszej społeczności. Stworzenie miasta otwartego i dostępnego dla wszystkich mieszkańców.

Program wskazuje kierunki działań na rzecz wyrównania szans osób z niepełnosprawnościami, uwzględniając rzeczywiste potrzeby tej grupy osób. Stwarza szanse osobom niepełnosprawnym na pełne uczestnictwo w życiu społecznym na zasadach równości z innymi.

Realizacja *Programu* będzie się odbywała w oparciu o działania wyszczególnione w pięciu obszarach problemowych, tj.: „Promocja zdrowia i profilaktyka”, „Edukacja”,

„Zatrudnienie, przekwalifikowania, szkolenia”, „Budownictwo i komunikacja”, „Integracja społeczna”.

Działania *Programu* mają charakter interdyscyplinarny, dotyczą wszystkich dziedzin życia, w związku z tym ich realizacja będzie wymagała ścisłej współpracy samorządu, organizacji pozarządowych oraz innych partnerów społecznych zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych.

Program został opracowany pod kierunkiem Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Osób Niepełnosprawnych. Z dużym zaangażowaniem w opracowaniu *Programu* uczestniczyli specjaliści, praktycy z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, reprezentujący różne środowiska: samorząd, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, placówki i osoby niepełnosprawne. Pozwala to mieć nadzieję, że wspólna realizacja *Programu* zwiększy skuteczność podejmowanych działań, co przełoży się na poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców naszego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Program jest wypełnieniem założeń „Strategii rozwoju Elbląga 2001-2015” i zadań polityki społecznej przyjętej w „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Elblągu 2009-2020”.

II. Cel strategiczny, obszary problemowe i działania

Cel strategiczny

Stworzenie warunków zapewniających osobom niepełnosprawnym pełne i aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym naszego miasta.

Obszary problemowe i działania

Realizacja *Programu* będzie się odbywała w oparciu o działania wyszczególnione w pięciu obszarach problemowych:

Obszar I. Promocja zdrowia i profilaktyka

Obszar II. Edukacja

Obszar III. Zatrudnienie, przekwalifikowania, szkolenia

Obszar IV. Budownictwo i komunikacja

Obszar V. Integracja społeczna

Obszar I: Promocja zdrowia i profilaktyka

Zmiany, jakie zaszły w ostatnich dziesięcioleciach w sposobach rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych są odzwierciedleniem przemian społeczno-gospodarczych, jakie zachodziły i nadal zachodzą w Polsce. Zdrowie we wszystkich społeczeństwach i kulturach jest traktowane, jako dobro, stan bardzo pożądanym i cenionym. Uznaje się je za wartość i zasób dla jednostki i społeczeństwa. Prozdrowotny styl życia oznacza, że ludzie podejmują świadome działania ukierunkowane na zwiększenie potencjału swego zdrowia. Celem *Programu* jest zwiększenie nie tylko świadomości, ale i zaangażowania ludzi w sprawy własnego zdrowia. Zdrowie staje się warunkiem życia umożliwiającym człowiekowi odpowiednią jego jakość i czerpania z niego satysfakcji. W tym ujęciu zdrowie uznaje się nie za cel i nie za stan, ale za wartość, którą można zdobywać i doskonalić.

Cel główny:

Podnoszenie wiedzy społeczeństwa na temat czynników wpływających na zdrowie oraz wzbudzenie odpowiedzialności własnej za zachowania i poprawę stanu zdrowia.

Cel 1.

Podnoszenie świadomości rodziców i opiekunów na temat potrzeb i rozwoju małych dzieci.

Działania:

1. Prowadzenie społecznej akcji informacyjnej na temat zrównoważonego rozwoju małego dziecka.

Cel 2.

Profilaktyka wad postawy.

Działania:

1. Propagowanie wiedzy na temat utrzymania prawidłowej postawy wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.
2. Propagowanie wiedzy wśród rodziców z zakresu zasad profilaktyki wad postawy u dzieci.
3. Zapewnienie przez instytucje użyteczności publicznej m.in. przedszkola, szkoły odpowiednich mebli szkolnych dostosowanych do indywidualnych potrzeb dziecka.
4. Akcje profilaktyczne mające na celu zapobieganie nadmiernemu obciążeniu dzieci tornistrami.

Cel 3.

Zdrowe odżywianie się - edukacja żywieniowa.

Działania:

1. Propagowanie zasad zdrowego odżywiania się.
2. Akcje profilaktyczne.

Cel 4.

Profilaktyka i wykrywalność chorób nowotworowych.

Działania:

1. Akcje profilaktyczne (I, II, III fazy).
2. Propagowanie szczepień.
3. Propagowanie badań profilaktycznych.

Cel 5.

Profilaktyka chorób zakaźnych.

Działania:

1. Akcje profilaktyczne.
2. Propagowanie profilaktyki WZW typ B, C, zakażeń HIV.
3. Propagowanie wiedzy na temat gruźlicy.
4. Propagowanie wiedzy na temat szczepień ochronnych.
5. Profilaktyka przeciw pneumokokom.

Cel 6.

Profilaktyka zdrowia psychicznego.

Działania:

1. Propagowanie wiedzy na temat zdrowia psychicznego wśród młodzieży i osób dorosłych.
2. Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych chorobą i ich rodzin.
3. Upowszechnienie informacji na temat ośrodków, instytucji, poradni świadczących specjalistyczną pomoc psychologiczną i psychiatryczną.
4. Propagowanie wiedzy na temat pomocy psychologicznej wśród młodzieży.

Cel 7.

Podnoszenie wiedzy na temat uzależnień i ich szkodliwego wpływu na zdrowie.

Działania:

1. Akcje profilaktyczne i prozdrowotne.
2. Spotkania edukacyjne dla rodziców, dzieci i młodzieży.
3. Psychoterapia.

Obszar II. Edukacja

Prawo do edukacji jest jednym z najważniejszych praw człowieka. Zapisy dotyczące równego dostępu do edukacji dzieciom i młodzieży o różnych możliwościach, bez względu na poziom sprawności fizycznej, stan zdrowia psychicznego i potencjał intelektualny, zawarte są w różnych aktach prawa międzynarodowego. Między innymi artykuł 24 pkt 1-4 Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych (2006) zobowiązuje państwa do umożliwienia korzystania z integracyjnego, bezpłatnego nauczania obowiązkowego na zasadach równości z innymi osobami w społecznościach, w których żyją. **W Polsce Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty** jednoznacznie nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia uczniom szeregu praw z zakresu edukacji, bez względu na różnice wśród nich występujące.

Poszczególne Rozporządzenia MEN nakazują uwzględnienie w szkołach publicznych potrzeb dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w planach nauczania i poprzez organizację odpowiednich form zajęć, w tym rewalidacyjnych oraz stosowną opiekę.

Obecna sytuacja demograficzna - coraz mniejsza liczba dzieci - sprzyja tworzeniu klas i oddziałów integracyjnych w szkołach i przedszkolach. Zwalniają się pomieszczenia, nauczyciele mają mniej uczniów. Jest to dobra okazja do stworzenia warunków do włączania dzieci i młodzieży z różnymi dysfunkcjami do edukacji publicznej. W Elblągu na przeszkodzie stoją: bariery architektoniczne istniejące we wszystkich obiektach szkolnych i przedszkolnych, niewystarczające wyposażenie placówek w specjalistyczny sprzęt i pomoce dydaktyczne, ograniczona dostępność do specjalistów w placówkach oświatowych. Na szczególną uwagę zasługuje brak oferty dla dzieci niewidomych i niedowidzących.

Rodzice zgłaszają potrzebę organizacji zajęć rewalidacyjnych i rehabilitacji w placówkach oświatowych, ponieważ konieczność uczęszczania z dzieckiem dodatkowo do innych placówek często uniemożliwia im wykonywanie pracy zawodowej. Niezbędni są również asystenci osób niepełnosprawnych, którzy w przypadku znacznej niepełnosprawności mogą towarzyszyć dziecku czy młodemu człowiekowi w czasie całego pobytu w szkole. W wielu przypadkach jest to warunek uczestnictwa niepełnosprawnego dziecka w placówce publicznej.

Oferta edukacyjna i warunki kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w naszym mieście systematycznie się poprawiają. Sprzyjające okoliczności zewnętrzne -

odpowiednie przepisy prawne, możliwość pozyskania środków unijnych, rozwój wiedzy w zakresie metod kształcenia, a także zrozumienie potrzeb osób niepełnosprawnych ze strony władz samorządowych, stwarzają szansę objęcia wszystkich dzieci i młodzieży niepełnosprawnej odpowiednimi dla nich formami kształcenia, które pozwolą im wykorzystać potencjalne możliwości i przygotują do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, co jest głównym celem niniejszego *Programu*.

Cel główny:

Utworzenie kompleksowej oferty kształcenia dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zapewniającej możliwość korzystania z systemu oświaty publicznej.

Cel 1.

Przygotowanie oferty kształcenia dla wszystkich dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Działania:

1. Utworzenie ciągu edukacyjnego przedszkole - szkoła podstawowa - gimnazjum dla dzieci i młodzieży z wadami wzroku.
2. Udostępnienie wszystkich przedszkoli publicznych dla dzieci z niepełnosprawnościami.
3. Utworzenie warunków do organizacji oddziału/ klasy integracyjnej w każdej placówce oświatowej.
4. Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla młodzieży niepełnosprawnej w szkołach zawodowych.
5. Wydanie aktualizowanego co roku informatora o ofercie edukacyjnej dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
6. Organizacja seminariów, warsztatów i konferencji o tematyce związanej z edukacją dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Cel 2.

Likwidacja barier architektonicznych i wyposażenie placówek oświatowych z klasami i oddziałami integracyjnymi w sposób odpowiadający potrzebom nowoczesnej edukacji.

Działania:

1. Diagnoza potrzeb placówek oświatowych w zakresie likwidacji barier architektonicznych i wyposażenia w specjalistyczny sprzęt.
2. Likwidacja barier architektonicznych w placówkach oświatowych.
3. Wyposażenie placówek oświatowych w specjalistyczny sprzęt zgodnie z potrzebami.

Cel 3.

Zapewnienie w placówce oświatowej kompleksowej usługi dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, obejmującej kształcenie, opiekę i rehabilitację.

Działania:

1. Zatrudnienie asystentów osobistych dla dzieci i młodzieży wg wskazań.
2. Utworzenie warunków do organizacji zajęć rewalidacyjnych i rehabilitacyjnych w placówkach oświatowych zgodnie z aktualnymi potrzebami.
3. Edukacja kadry pedagogicznej w zakresie chorób przewlekłych i ich wpływu na funkcjonowanie ucznia.

4. Tworzenie przyjaznego klimatu dla niepełnosprawnych uczniów poprzez zajęcia i warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży na temat niepełnosprawności.

Cel 4.

Wspieranie rodziny w realizacji zadań związanych z wychowaniem i edukacją.

Działania:

1. Utworzenie wieloprofilowej placówki monitorującej przebieg edukacji dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
2. Edukacja rodziców i opiekunów dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
3. Wypracowanie i wdrożenie nowatorskich metod współpracy placówek edukacyjnych z rodzicami i opiekunami dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Obszar III. Zatrudnienie, przekwalifikowania, szkolenia

Praca stanowi ważny element życia społecznego - jest źródłem utrzymania, wpływa na pozycję społeczną, umożliwia samorealizację oraz nawiązywanie kontaktów społecznych. Dla wielu niepełnosprawnych osób praca jest dodatkowo istotnym elementem rehabilitacji społecznej.

Osoby niepełnosprawne często wymagają stosowania kilku instrumentów rynku pracy: szkoleń, poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy, pośrednictwa pracy, a także różnych sposobów wspierania integracji społecznej, czy treningów w zakresie kompetencji społecznych i zawodowych. Coraz częściej aktywizacją zawodową tych osób zajmują się organizacje pozarządowe, które rozszerzają swoją ofertę i ukierunkowują działania na zindywidualizowaną pomoc.

Niezależnie od orzeczonej niezdolności do pracy lub orzeczonego stopnia niepełnosprawności, osoby niepełnosprawne mają prawo do pracy - w warunkach chronionych (zakład pracy chronionej, zakład aktywności zawodowej), na otwartym rynku pracy (w tym poprzez zatrudnienie przejściowe, zatrudnienie subsydiowane, własna działalność gospodarcza) lub w ramach spółdzielni socjalnej. Także osoby będące uczestnikami warsztatów terapii zajęciowej docelowo, zgodnie z intencją ustawodawcy, mają podejmować zatrudnienie na chronionym lub otwartym rynku pracy (na dostosowanym stanowisku pracy).

Część osób niepełnosprawnych może pracować w ramach zatrudnienia chronionego, co oznacza warunki pracy określone dla zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) oraz zakładów pracy chronionej (ZPCH) lub założyć spółdzielnię socjalną.

Osoby wchodzące lub powracające na rynek pracy mogą być wspierane m.in. w ramach przygotowania zawodowego oraz przez trenera pracy towarzyszącego w miejscu zatrudnienia.

Zatrudnienie przejściowe (określane także, jako wspomagane) przygotowuje osobę niepełnosprawną do wejścia lub powrotu na otwarty rynek pracy w formie zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy i w przyjaznej atmosferze.

Wiele działań z zakresu wspierania aktywności zawodowej (szkolenia, doradztwo zawodowe, informacje, pośrednictwo pracy) osób niepełnosprawnych jest prowadzonych zarówno przez podmioty publiczne, jak i niepubliczne (organizacje pozarządowe prowadzące agencje doradztwa, pośrednictwa pracy, agencje zatrudnienia, także prowadzone przez firmy). W system ten należy także włączyć szkoły, które przygotowują osoby niepełnosprawne do

podjęcia zatrudnienia.

Współpraca i wymiana informacji powinna opierać się na partnerstwie lokalnym, które dotyczy długofalowej współpracy między lokalnymi instytucjami, organizacjami i firmami oraz obywatelami zainteresowanymi wspólnym działaniem. Wzmocnienie skuteczności działania poprzez współpracę różnych podmiotów eliminuje możliwość dublowania działań, wzmacnia łatwość uzyskania powszechnego poparcia dla konkretnych zadań, daje możliwość szerszego promowania działań, ułatwia dostęp do ludzi, czasu i pieniędzy.

Cel główny:

Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w rynku pracy.

Cel 1.

Zwiększanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.

Działania:

1. Doradztwo oraz szkolenia dla pracodawców w zakresie obsługi dofinansowania i refundacji kosztów zatrudnienia oraz innych procedur związanych z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.
2. Prowadzenie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, pośrednictwa pracy oraz szkoleń dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Cel 2.

Wspieranie zatrudnienia przejściowego, chronionego, spółdzielczości socjalnej i innych przedsięwzięć z obszaru ekonomii społecznej.

Działania:

1. Wspieranie podmiotów działających na rzecz upowszechniania zatrudnienia przejściowego.
2. Wspieranie podejmowania zatrudnienia na chronionym i otwartym rynku pracy przez uczestników warsztatów terapii zajęciowej.
3. Wspieranie podmiotów rozwijających zatrudnienie chronione, spółdzielczość socjalną oraz innych podmiotów ekonomii społecznej.
4. Organizowanie praktyk i staży dla niepełnosprawnych absolwentów szkół.

Cel 3.

Tworzenie systemu współpracujących ze sobą instytucji zajmujących się aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych.

Działania:

1. Tworzenie partnerstwa instytucji publicznych i niepublicznych ukierunkowane na zapewnienie osobom niepełnosprawnym udziału w rynku pracy.
2. Prowadzenie wymiany informacji pomiędzy placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi zajmujących się rynkiem pracy dla osób niepełnosprawnych, a instytucjami pomocy społecznej, szkołami i placówkami oświatowymi na temat zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Obszar IV. Budownictwo i komunikacja

Osoby niepełnosprawne mają prawo do aktywnego życia, prawo do swobodnego przemieszczania się i komunikowania z otoczeniem. Napotykają jednak na różnego rodzaju bariery architektoniczne, techniczne i komunikacyjne, zarówno w środowisku domowym, jak i w miejscach i obiektach użyteczności publicznej. Na gruncie obowiązujących przepisów mieszkania chronione dla osób z niepełnosprawnościami mogą być organizowane i prowadzone w lokalach przekazywanych z komunalnego zasobu mieszkaniowego. Możliwe jest zlecenie tego zadania organizacji pożytku publicznego lub organizacjom pozarządowym). Mieszkania te w różnorodnych formach (wspomagane, treningowe lub inne formy mieszkalnictwa) mogą być także prowadzone przez organizacje pożytku publicznego we własnych zasobach lub w lokalach wynajmowanych od innych podmiotów lub też w mieszkaniach stanowiących prywatną własność osób niepełnosprawnych na podstawie stosownych umów, zabezpieczających interesy stron.

W Elblągu istnieje duże zapotrzebowanie na różne formy mieszkalnictwa grupowego dla osób niepełnosprawnych, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na ograniczoną samodzielność w zakresie samoobsługi lub/i decydowania o swoich sprawach. W kontekście mieszkalnictwa dla osób niepełnosprawnych (głównie z niepełnosprawnością ruchową) należy ująć także obowiązkowe planowanie i projektowanie w nowobudowanych budynkach komunalnych i miejskich TBS puli mieszkań bez barier architektonicznych. Konieczny staje się też rozwój usług wspomagających osoby niepełnosprawne w samodzielnym zamieszkiwaniu. Działania podejmowane w ramach programu, w zakresie likwidacji barier, wpłyną na poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych, zwiększą ich samodzielność i aktywność, ograniczą poczucie izolacji.

Bariery architektoniczne to jedno z największych utrudnień, z którymi borykają się osoby niepełnosprawne, a w szczególności osoby ze schorzeniami narządu ruchu, ale również utrudniają funkcjonowanie w przestrzeni seniorom, osobom, które poruszają się z wózkami dziecięcymi lub podróżują z ciężkim bagażem oraz osobom z okresowo ograniczoną sprawnością. Elbląg stopniowo staje się miastem coraz bardziej przyjaznym dla osób niepełnosprawnych, niemniej nadal istnieje wiele barier technicznych, w tym architektonicznych i urbanistycznych oraz komunikacyjnych. Bariery te utrudniają funkcjonowanie w przestrzeni nie tylko osobom niepełnosprawnym.

Obowiązkiem władz samorządowych jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy dostępu do komunikacji publicznej. Należy mieć na uwadze, że udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym (rynek pracy, edukacja, kultura, sieć kontaktów społecznych etc.) w dużej mierze jest uzależniony od możliwości korzystania z komunikacji publicznej. Z kolei brak możliwości korzystania ze środków transportu miejskiego (masowego lub specjalistycznego) skazuje osoby niepełnosprawne na marginalizację społeczną, w tym wykluczenie z rynku pracy. Osoba niepełnosprawna, która ze względu na brak dostosowanych do jej potrzeb usług przewozowych nie jest w stanie samodzielnie lub przy pomocy przewoźnika czy osoby asystującej poruszać się po mieście, ma ograniczone szanse na włączenie się w życie społeczne i zawodowe.

Obecnie prowadzi się szeroko zakrojoną akcję wymiany taboru tramwajowego i autobusowego. Nowy tabor musi być przystosowany do potrzeb osób z różnorodnymi niepełnosprawnościami. Modernizowane są też przystanki autobusowe i tramwajowe w celu ułatwienia pasażerom, którzy mają ograniczone zdolności poruszania się, korzystania z publicznego transportu zbiorowego, wprowadzana jest informacja audiowizualna na przystankach i w pojazdach.

Cel główny:

Utworzenie systemu mieszkalnictwa chronionego i poprawa dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.

Cel 1.

Diagnoza sytuacji i ocena potrzeb środowiska osób z niepełnosprawnościami w zakresie potrzeb mieszkaniowych.

Działania:

1. Określenie obowiązujących przepisów prawnych z zakresu prawa krajowego a. i lokalnego.
2. Przeprowadzenie badań ankietowych wśród osób z niepełnosprawnościami
3. (z wykorzystaniem elbląskich uczelni wyższych oraz środowisk reprezentujących osoby z niepełnosprawnościami).
4. Zebranie danych z urzędów, instytucji, organizacji i placówek na temat potrzeb mieszkaniowych osób z niepełnosprawnościami.
5. Sprecyzowanie zasad dotyczących standardów wyposażenia przestrzeni publicznej (ławki w parkach, na skwerach, przystankach komunikacji miejskiej).

Cel 2.

Wspieranie różnorodnych form mieszkalnictwa dla osób niepełnosprawnych.

Działania:

1. Konferencja dotycząca rozwiązań różnych form mieszkalnictwa dla osób niepełnosprawnych w Polsce i na świecie.
2. Wypracowanie koncepcji i standardów usług w zakresie mieszkalnictwa chronionego.
3. Określenie zasad tworzenia i funkcjonowania, standardów wsparcia w zakresie pobytu w mieszkaniu chronionym oraz zasad monitorowania i ewaluacji jakości usług oferowanych w ramach mieszkań chronionych.
4. Prowadzenie mieszkań chronionych i małych domów pomocy społecznej.

Cel 3.

Opracowanie systemu rozwiązań dotyczących mieszkalnictwa dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Działania:

1. Opracowanie miejskiego programu mieszkań dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami:
 - a. odzyskiwanie mieszkań na potrzeby osób z niepełnosprawnościami z zasobów komunalnych,
 - b. adaptacje - dostosowywanie mieszkań,
 - c. utworzenie i prowadzenie przez miejskie instytucje i organizacje pozarządowe:
 - hoteli,
 - mieszkań chronionych,
 - mieszkań wspomaganych,
 - mieszkań treningowych oraz/ lub innych form,
2. Utworzenie punktu zamiany mieszkań dla osób z niepełnosprawnościami.
3. Zbudowanie lokalnego partnerstwa na rzecz mieszkalnictwa dostępnego dla osób z niepełnosprawnościami.
4. Utworzenie punktu doradztwa w zakresie przepisów prawnych dot. mieszkalnictwa dla osób z niepełnosprawnościami oraz technicznych rozwiązań.
5. Stosowanie dobrej praktyki w zakresie udziału w trakcie realizacji obiektów i przy ich odbiorach konsultanta ds. likwidacji barier architektonicznych.

Cel 4

Zapewnienie spójności i komplementarności działań na wszystkich poziomach tworzenia prawa lokalnego.

Działania:

1. Zbudowanie mechanizmu społecznego opiniowania lokalnych aktów prawnych oraz inwestycji planowanych do finansowania lub dofinansowania przez samorząd.
2. Utworzenie punktu zamiany mieszkań dla osób z niepełnosprawnościami.
3. Zbudowanie lokalnego partnerstwa na rzecz mieszkalnictwa dostępnego dla osób z niepełnosprawnościami.
4. Utworzenie punktu doradztwa w zakresie przepisów prawnych dot. mieszkalnictwa dla osób z niepełnosprawnościami oraz technicznych rozwiązań.
5. Stosowanie dobrej praktyki w zakresie udziału w trakcie realizacji obiektów i przy ich odbiorach konsultanta ds. likwidacji barier architektonicznych.

Cel 5.

Zapewnienie spójności i komplementarności działań na wszystkich poziomach tworzenia prawa lokalnego.

Działania:

1. Zbudowanie mechanizmu społecznego opiniowania lokalnych aktów prawnych oraz inwestycji planowanych do finansowania lub dofinansowania przez samorząd.

Cel 6.

Udostępnienie obiektów i przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.

Działania:

1. Aktualizacja mapy dostępności.
2. Likwidacja barier w obiektach użyteczności publicznej.
3. Likwidacja barier w obiektach nie będących własnością samorządu.

Cel 7.

Dostosowanie miejskich usług przewozowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Działania:

1. Modernizowanie infrastruktury komunikacji miejskiej z uwzględnieniem potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
2. Dostarczanie osobom z różnego rodzaju niepełnosprawnościami specjalistycznych usług przewozowych.
3. Przygotowanie przewoźników i kierowców do świadczenia usług transportowych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Obszar V. Integracja społeczna

Ważnym działaniem jest kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności. Podniesienie świadomości nt. równego statusu społeczeństwa, z uwzględnieniem szczególnych uprawnień, które przysługują osobom niepełnosprawnym. Wspieranie osób niepełnosprawnych na drodze do pełnoprawnego uczestnictwa w życiu

społecznym. Niezbędne jest zintegrowanie działań wszystkich instytucji i organizacji zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych na terenie Elbląga.

Cel główny:

Wzrost świadomości społeczeństwa Elbląga o niepełnosprawności osób poprzez integrację w zakresie oświaty, kultury, sportu, rekreacji i turystyki.

Cel 1

Wspieranie osób niepełnosprawnych na drodze do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez edukację społeczeństwa.

Działania:

1. Działania informacyjno-edukacyjne w celu zmiany stereotypu wizerunku osób niepełnosprawnych.
2. Działania informacyjno-edukacyjne zapobiegające wyalienowaniu osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.
3. Promowanie wydarzeń ukazujących aktywność osób niepełnosprawnych.

Cel 2

Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych o przysługujących im uprawnieniach.

Działania:

1. Informowanie o możliwościach ustalenia stopnia niepełnosprawności, rodzajach ulg i świadczeń.

Cel 3

Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.

Działania:

1. Organizowanie i promowanie imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych z udziałem osób niepełnosprawnych.
2. Stworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej.

Cel 4

Zintegrowanie i wzmocnienie instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Działania:

1. Opracowanie bazy danych o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.
2. Promowanie jednostek i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych (wizyty studyjne, drzwi otwarte).
3. Realizacja lokalnych programów na rzecz osób niepełnosprawnych w partnerstwie społecznym, z udziałem osób niepełnosprawnych.
4. Koordynacja działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie miasta.

III. Sposób realizacji programu

Program został opracowany na lata 2012 - 2020 zakładając ciągłość w realizacji wytyczonych kierunków działań i otwartość na propozycje nowych rozwiązań wynikających z bieżących

potrzeb. Roczne harmonogramy działań wprowadzające poszczególne zapisy *Programu* będą opracowane przez Liderów Zespołu programowego do dnia 30 września każdego roku, poprzedzającego realizację zadań. W rocznych harmonogramach wyszczególnione zostaną: zadania, termin realizacji, realizatorzy, koszt szacunkowy, źródła finansowania, oczekiwane efekty i wskaźniki. Roczne harmonogramy będą wdrażane do realizacji po uchwaleniu przez Radę Miejską w Elblągu.

Finansowanie

Środki finansowe na realizację zadań ujętych w rocznych harmonogramach działań, na wniosek Pełnomocnika Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych, zostaną zabezpieczone w budżecie miasta na dany rok. Organizacje pozarządowe będą wykorzystywały możliwości pozyskania środków zewnętrznych na realizację zadań *Programu*.

Monitoring i ewaluacja

Stały monitoring realizacji *Programu* prowadzony będzie przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych. Jeden raz na kwartał będą się odbywały spotkania Liderów Zespołu z Pełnomocnikiem Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych. Podczas spotkań omawiane będą sprawy dotyczące realizacji zadań programowych, Liderzy Zespołów przedstawią sprawozdania z realizacji zadań. Z każdego spotkania zostanie sporządzony protokół. Liderzy Zespołów jeden raz do roku sporządzą sprawozdania roczne z realizacji zadań w poszczególnych obszarach problemowych. Sprawozdania kwartalne i roczne będą przedstawiane Powiatowej Społecznej Radzie ds. Osób Niepełnosprawnych i będą stanowiły podstawę do oceny przebiegu realizacji *Programu*.

W połowie realizacji *Programu* i po jego zakończeniu zostanie dokonana ewaluacja.

Za realizację *Programu* odpowiada Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych.

IV. Zespół programowy

Barbara Dyrła - Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych		
I. Zespół ds. promocji zdrowia i profilaktyki		
1	Paweł Gołębiowski - Lider Zespołu	Elbłaskie Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. Elbłaskie Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. Św. Łazarza „Lazarus”
2	Małgorzata Adamowicz	Radna Rady Miejskiej w Elblągu, Stowarzyszenie „Serce za Uśmiech”
3	Alicja Tomczyk	Elbłaskie Stowarzyszenie Amazonek
4	Marek Jarosz	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
5	Bogusław Mikulski	NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień „SZANSA”
6	Ludwika Załuska	Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Elbłaskie Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Osobom Chorym Psychiczenie Ich Rodzinom I Opiekunom „PRO-FAMILIA”
II. Zespół ds. edukacji		
1	Teresa Bocheńska - Lider Zespołu	Elbłaska Rada Konsultacyjna Osób Niepełnosprawnych
2	Leszek Iwańczuk - SOSW nr 1	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1
3	Krystyna Miezio - SOSW nr 2	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2

4	Emilia Kałaban	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1
5	Magdalena Angielczyk	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2
6	Izabela Cabała	Szkoła Podstawowa nr 23
7	Jadwiga Sienkiewicz	Szkoła Podstawowa nr 4
8	Ewa Iwanowicz	Zespół Szkół nr 2
9	Joanna Koc	Elbląskie Stowarzyszenie na rzecz Integracji "Jestem tu"
10	Renata Jaranowska	Elbląskie Stowarzyszenie na rzecz Integracji "Jestem tu"
11	Iwona Statek	Gimnazjum nr 7
12	Beata Wysocka	Ośrodek Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu
13	Joanna Hanke - Bednarska	Przedszkole Specjalne nr 1
14	Andrzej Soja	Urząd Miejski Departament Edukacji
III. Zespół ds. zatrudnienia, szkoleń i przekwalifikowań		
1	Edward Łebkowski - Lider Zespołu	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu
2	Anna Petke	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu
IV. Zespół ds. budownictwa i komunikacji		
1	Edward Łebkowski - Lider Zespołu	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu
2	Anna Petke	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu
V. Zespół ds. integracji społecznej		
1	Teresa Urban - Lider Zespołu	Pełnomocnik Prezydenta ds. Seniorów
2	Alicja Tomczyk	Elbląskie Stowarzyszenie Amazonek
3	Katarzyna Chuchra	Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób niewidomych i niedowidzących z zaburzeniami psychicznymi
4	Ludwika Załuska	Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Elbląskie Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Osobom Chorym Psychiczenie Ich Rodzinom I Opiekunom „PRO-FAMILIA”
5	Krystyna Miezio	Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2
6	Kamila Domowska	Elbląska Rada Konsultacyjna Osób Niepełnosprawnych